

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันนี้ นักการศึกษา มีแนวโน้มที่จะมองการศึกษาว่าเป็นกระบวนการในการเป็นมนุษย์และเกิดแนวความคิดในการจัดการศึกษาที่เรียกว่า "การศึกษาตลอดชีวิต" (Lifelong Education) ขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการวิจัยทางจิตวิทยาที่พบว่า มนุษย์ไม่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ต้องเรียนรู้เพื่อสนองความต้องการของตนเองอยู่เสมอ¹ ประกอบกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงของมนุษย์ชาติในปัจจุบัน ซึ่งมีสาเหตุสำคัญ 3 ประการคือ ประการที่หนึ่ง ประชากรทั่วโลกทวีจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว ประการที่สอง ความรู้บางอย่างล้ำสมัยเร็วในขณะที่ยุทธศาสตร์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีก้าวหน้าไปไกล และประการที่สาม ประเทศต่าง ๆ ใ้รับเสรีภาพทางการเมืองสูงขึ้น² การจัดการศึกษาส่วนหนึ่งจัดดำเนินการภายในระบบโรงเรียน บทบาทของสื่อมวลชนในรูปแบบนี้คือ เป็นตัวเชื่อมโยงห้องเรียนให้ใกล้ชิดกับโลกภายนอก เป็นเสมือนประตูที่จะเปิดให้ห้องเรียนหันไปสู่สังคม หันไปสู่โลกของความจริงมากยิ่งขึ้น³ แต่สิ่งหนึ่งที่ควรคำนึงคือ การศึกษาในระบบโรงเรียนสามารถจัดให้กลุ่มชนได้เพียงส่วนน้อยเท่านั้น

¹จรุง ณาสุวรรณ, "การศึกษานอกโรงเรียน," จุดยืนและทิศทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 95.

²วิลเบอร์ แชรรมม์, และคนอื่น ๆ, "สื่อมวลชนใหม่ ๆ" : รายงานสำหรับนักวางแผนการศึกษา, The New Media : Memo to Educational Planners, แปลโดย ศรีน้อย, โกวาทอง, (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2514), หน้า ก.

³ไพฑูริย์ สินดารัตน์, "บทบาทของสื่อมวลชนในการศึกษา," วารสารคุรุศาสตร์, 3 (เมษายน - กรกฎาคม, 2516), หน้า 19 - 20.

ปัญหาที่สำคัญในการจัดการศึกษาในโรงเรียนคือ ระบบการผลิตตามแนวคิดที่ว่า การศึกษาคือกระบวนการสร้างคนโดยให้ความรู้หลาย ๆ อย่างในระยะเวลาอันสั้น แล้วส่งออกมาจกโลกภายนอก เพื่อให้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเอาเอง โดยมีได้เตรียมตัวผู้เรียนเพื่อรับมือกับสถานการณ์เหล่านั้นเลย แนวปฏิบัติแบบนี้ดูเหมือนว่าไม่มีเหตุผลเพียงพอ แต่แนวการจัดการศึกษาส่วนมากยังใช้อยู่ แม้ว่าการเตรียมตัวเด็กให้สามารถเข้าสังคมได้ก็และการจัดการศึกษาแบบต่อเนื่องจะเป็นสิ่งที่ควรมีความสำคัญเป็นอันดับแรก ๆ ก็ตาม ในความเป็นจริงมักจะถูกทอดทิ้งให้อยู่อันดั้สุดทายเสมอ อีกปัญหาหนึ่งซึ่งเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนคือแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้จะเกิดในโรงเรียนเท่านั้น ความคิดอ่านของผู้เรียนมักไม่ได้รับการยอมรับ ซึ่งจะมีมากในหลาย ๆ ประเทศของเอเชีย¹

จอห์น โรบินสัน กล่าวไว้ในถ้อยแถลงของเขาในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเปิดของอังกฤษว่า ในขณะที่ทางยุโรปกำลังแสวงหารูปแบบต่าง ๆ ของการศึกษา แต่ทางเอเชียยังมุ่งจัดหาครู โรงเรียน และสถานที่ในการก่อสร้างโรงเรียนให้เพียงพอแก่จำนวนผู้เรียนอยู่² ภายเหตุนี้จึงเห็นได้ว่า ระบบการศึกษาที่จำกัดขอบเขตอยู่ในโรงเรียนนั้นไม่เป็นการเพียงพอที่บุคคลจะเผชิญชีวิตในสภาพสังคมที่เป็นอยู่ต่อไปได้ บุคคลที่พ้นวัยเรียนแล้วจึงจำเป็นจะต้องฝึกฝนตนเองในรูปแบบการศึกษาอย่างใดอย่างหนึ่งเรื่อยไปตราบเท่าชีวิตยังคงดำเนินอยู่ การศึกษาคลอดชีวิตที่จัดกันอยู่ในปัจจุบันได้แก่การจัดการศึกษาที่เรียกว่า "การศึกษานอกโรงเรียน" (Nonformal Education) ซึ่งเน้นความจำเป็นต่อเนื่องในการพัฒนากำลังคนของประเทศให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นสืบต่อจากการศึกษาในระบบ

1

Alan Hancock , The Strategy in Developing Programmes for T V and other Audio - Visual Means in Adult Education for Cepta TV, (Cepta TV Association Meeting, 1978) pp. 5 - 7.

²Ibid. , pp. 7 - 8.

โรงเรียนที่เน้นความจำเป็นพื้นฐานในการพัฒนากำลังคน

จากการสำรวจสภาพความเป็นอยู่ของประชากรไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อาศัยอยู่ในชนบท พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาในการดำรงชีวิตทางด้านการประกอบอาชีพ ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต สุขภาพอนามัย ความมั่นคงและความปลอดภัยของชีวิต และทรัพย์สิน ปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการขาดโอกาสที่จะศึกษา หากความรู้ ขาดข้อมูลและข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และขาดโอกาสที่จะฝึกอาชีพและทักษะที่จะนำมาปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น

กัยเหตุที่ประชาชนส่วนใหญ่ในชนบทอยู่นอกระบบโรงเรียนภาคปกติ กองการศึกษามัธยมศึกษาจึงได้จัดระบบการศึกษานอกโรงเรียนขึ้น ประกอบด้วยโครงการหลัก 3 โครงการ คือ

1. โครงการให้ความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ซึ่งได้แก่ โครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ โครงการการศึกษาสายสามัญแบบเบ็ดเสร็จ ระดับ 3 - 4 เป็นต้น
2. โครงการให้ข่าวสารและข้อมูลที่จำเป็น ซึ่งได้แก่ โครงการที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน โครงการวิทยุ หอสมุด และบริการของหน่วยโสตทัศนศึกษา เป็นต้น
3. โครงการฝึกทักษะเพื่อเพิ่มทุนรายได้และปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งได้แก่ โครงการกลุ่มสนใจ โครงการฝึกอาชีพของโรงเรียนฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ โรงเรียนผู้ใหญ่เคลื่อนที่ และโรงเรียนอาชีพศึกษาประจำที่ เป็นต้น¹

¹ กรมสามัญศึกษา, กองการศึกษามัธยมศึกษา, โครงการทดลองการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์, (อัคราเนา), หน้า 2.

แม้ว่าโครงการเหล่านี้จะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและได้รับความสนใจจากประชาชน ทำให้สามารถให้บริการแก่ประชาชนถึง 4,260,256 คน ในปี 2519 โดยแยกเป็นในรูปชั้นเรียน (การเรียนแบบอ่านออกเขียนได้เบ็ดเสร็จ ระดับ 3 - 4 การศึกษาก่อนวิชาชีพ กลุ่มสนใจ) 234,108 คน และไม่เป็นรูปชั้นเรียน (การเรียนแบบห้องสมุด ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน โสตทัศนศึกษาเคลื่อนที่) 4,026,148 คน

แต่กองการศึกษาผู้ใหญ่ก็ยังมีประสบปัญหาในการขยายบริการไปยังประชาชนในท้องถิ่นห่างไกลด้วยเหตุนี้ กองการศึกษาผู้ใหญ่จึงได้รับนโยบายที่จะดำเนินการทดลองใช้วิทยุและไปรษณีย์ เป็นสื่อในการขยายบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน โดยในระยะแรกของการดำเนินงาน จะจัดการศึกษาใน 3 หลักสูตรคือ

1. หลักสูตรโครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ จากการสำรวจสำมะโนประชากรปี 2513 ประชากรของประเทศกว่าร้อยละ 18 ยังเป็นผู้ไม่รู้หนังสือ ปัญหาการไม่รู้หนังสือจึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การสอนแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จทางวิทยุและไปรษณีย์ จึงเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาลที่จะจัดการไม่รู้หนังสือให้หมดไป โดยโครงการทางวิทยุและไปรษณีย์จะมุ่งให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นห่างไกล และประชาชนที่มีภาระในกำรดำรงชีวิตที่ไม่สามารถมาศึกษาในรูปชั้นเรียน

2. หลักสูตรการศึกษาสายสามัญแบบเบ็ดเสร็จระดับ 3 - 4 จากการสรุปผลการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 3 (2515 - 2519) ปรากฏว่ายังมีเยาวชนในวัยเรียนที่อยู่นอกโรงเรียนอีกประมาณร้อยละ 56 ซึ่งยังขาดโอกาสที่จะไปรับการศึกษา เยาวชนเหล่านี้ส่วนใหญ่จะอยู่ในชนบท และมาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย การสอนหลักสูตรสายสามัญแบบเบ็ดเสร็จ ระดับ 3 - 4 จึงเป็นการส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนนอกระบบโรงเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกล หรือมีภาระจนไม่สามารถเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติ ได้รับการศึกษาที่เทียบเท่ากับการศึกษาในระบบ และขณะเดียวกันก็มีประโยชน์คือชีวิตประจำวันของผู้เรียน

3. หลักสูตรกลุ่มสนใจ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทได้รับความรู้และข้อมูลที่จะสามารถนำมาแก้ปัญหาและยกระดับความเป็นอยู่ กองการศึกษานโยบายใหญ่จึงจัดการสอนทางวิทยุและไปรษณีย์ในเรื่อง การเกษตร อนามัย ประชากรศึกษา กฎหมายเบื้องต้น การปกครอง ศิลปวัฒนธรรม และหัวข้ออื่นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาของประชาชน¹

เมื่อพิจารณาจากเหตุผลต่าง ๆ แล้วรัฐบาลจึงให้การส่งเสริมโครงการสอนทางวิทยุและไปรษณีย์โดยถือว่า วิทยุเป็นสื่อที่สามารถส่งไปถึงประชาชนได้ง่ายที่สุด ประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในชนบทอยู่ในฐานะที่จะมีเครื่องรับวิทยุได้ จากการสำรวจเครื่องรับวิทยุทั่วราชอาณาจักรของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี 2518 ปรากฏว่าประชากรมีเครื่องรับวิทยุร้อยละ 73.6 ของครัวเรือนทั้งหมด ปัจจุบันเครื่องรับวิทยุแบบทรานซิสเตอร์กำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายและสามารถรับฟังได้ในท้องที่ที่ไม่มีไฟฟ้า สามารถส่งไปยังผู้เรียนไครวคเร็วแม้แต่ในที่ทุรกันดาร และถูกกว่าสื่อมวลชนอย่างอื่น²

ทุกวันนี้หลายประเทศที่กำลังพัฒนาจึงได้นำวิทยุกระจายเสียงมาเป็นสื่อในการให้การศึกษาออกโรงเรียน เช่น ประเทศออสเตรียและประเทศไนเจอร์นำวิทยุกระจายเสียงไปสอนการศึกษาขั้นมูลฐานเพื่อให้ประชาชนรู้หนังสือ ประเทศอินเดีย ไนเจอร์และโคโกนำไปช่วยในการศึกษานโยบายใหญ่และการพัฒนาชุมชน ประเทศไทยนำไปช่วยปรับปรุงการสอนขององค์กร ประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ก็นำไปช่วยในการขยายโรงเรียน³

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 1

³ วิดเบอร์ แชรรม์, และคนอื่น ๆ, "สื่อมวลชนใหม่ ๆ" : รายงานสำหรับ

นักวางแผนการศึกษา, The New Media : Memo to Educational Planners, แปลโดย ศรีน้อย โปวาทอง, (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2514), หน้า 79.

นอกจากนี้กลุ่มประเทศในซีมีโอ (SEAMEO) ยังได้แนะนำให้ประเทศสมาชิกเห็นว่า วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อสารมวลชนที่เหมาะสมที่สุดในการนำไปให้การศึกษานอกโรงเรียน¹

อย่างไรก็ตามการศึกษาทางวิทยุจะคงจืดจางคู่กันกับการศึกษาทางไปรษณีย์ เพราะโดยทั่วไปการเรียนทางวิทยุแต่ละอย่างเดี่ยวบางครั้งก็ประสบความล้มเหลวในเรื่องของการสอนที่ปราศจากการติดตามผลอย่างใกล้ชิด ไม่สามารถสอนโดยวิธีบรรยาย (เนื่องจากทางไกลมองไม่เห็นภาพและไม่สามารถเป็นแรงดึงดูดให้ผู้เรียนสนใจนั่งฟังอยู่กับเครื่องรับนานเกินกว่า 15 - 30 นาที) แต่วิทยุก็สามารถเพิ่มประโยชน์ในการเรียนได้ 3 ประการคือ ประการแรกเพิ่มเนื้อหาวิชาโดยการสนทนาสั้น ๆ กว้างเทคนิคอื่น ๆ เช่น การสนทนาแบบละครสั้น เป็นต้น ประการที่สอง โดยการยกปัญหาของเนื้อเรื่องตอนใดตอนหนึ่งให้เห็นว่าค่อนข้างยากกว่าตอนอื่นขึ้นมาพิจารณาซ้ำอีก ประการที่สาม วิธีการฝึกในเรื่องการออกเสียง (เหมาะสำหรับการเรียนในวิชาภาษาต่าง ๆ) วิธีการทั้งสามอย่างนี้เป็นการสอนที่สามารถให้ผลได้ใกล้เคียงกับการสอนแบบให้คำรามแบบเรียนมากที่สุด โดยเฉพาะวิธีการแบบที่สองและสาม ซึ่งการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์จะช่วยเพิ่มประโยชน์ได้อย่างมาก และจะช่วยในด้านการเตรียมการแนะแนวและการโต้ตอบระหว่างครูกับนักศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอันจะนำไปสู่การเรียนที่มุ่งให้คนฝึกเป็น²

¹ SEAMES, " A Study of Nonformal Education in the SEAMEO Region 1973 - 1974," (Bangkok : 1974), p.192.

² กรมสามัญศึกษา, กองการศึกษาผู้ใหญ่, โครงการทดลองการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์, (ฉะเชิงเทนา), หน้า 2.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาจุดมุ่งหมายและรูปแบบรายการวิทยุที่จัดในโครงการการศึกษา
นอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ (ว.ปณ.) ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำ
ภาคใต้ (ศ.น.ค.)
2. วิเคราะห์ผลสำเร็จของรายการวิทยุในโครงการ ว.ปณ. ของ ศ.น.ค.
3. ศึกษารูปแบบรายการวิทยุที่ผู้เรียนกองการ
4. เปรียบเทียบทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อรายการวิทยุในโครงการฯ รวมทั้ง
เนื้อหาที่ส่งประสงค์

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของประชากร เฉพาะนักศึกษาที่เรียนทางวิทยุ
และไปรษณีย์ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคใต้ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา
2521 จำนวน 375 คน โดยจะทำการศึกษาในเรื่อง

1. ศึกษาข้อเท็จจริงในเรื่องเกี่ยวกับความต้องการด้านรูปแบบรายการวิทยุ
ของนักศึกษาผู้เรียน
2. ศึกษาผลสำเร็จของรายการวิทยุที่ทาง ศ.น.ค. ภาคหวัง และการปฏิบัติ
ของนักศึกษา

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้ทำการวิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างแยกเป็น 3 เขต
คือ เขตในเมือง เขตชานเมือง และเขตนอกเมือง ดังนั้น สภาพการของกลุ่มผู้เรียนในเขต
เดียวกันอาจมีข้อแตกต่างกันมาก ข้อมูลที่ได้จึงอาจไม่สมบูรณ์เนื่องจากสภาพแวดล้อมของผู้ตอบ
แบบสอบถาม
2. การกำหนดประชากร ผู้ทำการวิจัยใช้วิธีกำหนดตัวผู้เรียนทุกคนที่มาในวันนั้น
เป็นประชากรทั้งหมด จึงอาจเป็นตัวแทนประชากรทั้งหมดได้ไม่เต็มที่

3. ความเข้าใจแบบสอบถาม เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด มีพื้นฐานความรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่สี่ แต่ส่วนใหญ่จะออกจากโรงเรียนมาเป็นเวลานาน การอ่านและทำความเข้าใจแบบสอบถาม อาจถอยลงไป และแม้ว่าผู้ทำการวิจัยจะศึกษาออกแบบที่แล้ว ก็อาจมีข้อบกพร่องใดมาง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

รายการวิทยุ หมายถึงรายการวิทยุทุกประเภทที่สถานีวิทยุกระจายเสียงในเขตจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียง เช่น นครศรีธรรมราช พัทลุง ปัตตานี สตูล สงออกอากาศ

รายการวิทยุ ว.ปณ. หมายถึงรายการวิทยุกระจายเสียงที่ส่งออกอากาศประกอบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 ของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนประจำภาคใต้ จังหวัดสงขลา ซึ่งแบ่งตามลักษณะของรายการออกได้เป็น 4 รูปแบบด้วยกัน คือ

1. แบบละคร
2. แบบสนทนาโต้ตอบ
3. แบบสัมภาษณ์
4. แบบบรรยาย

ผู้เรียนหรือนักศึกษา หมายถึง นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับที่ 3 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 หรือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตร พ.ศ. 2521) ที่เรียนตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนประจำภาคใต้ จังหวัดสงขลา

ครูประจำกลุ่ม หมายถึงผู้ที่ทำหน้าที่ให้คำแนะนำ ตอบปัญหา ร่วมอภิปรายกับนักศึกษา รวมทั้งการทบทวนบทเรียน ตรวจแบบฝึกหัดและรวบรวมปัญหาต่าง ๆ จากนักศึกษาส่งไปที่ศูนย์ ฯ ครูประจำกลุ่มมักเป็นครูในโรงเรียนประชาบาลในชุมชนนั้น ๆ หรือมีความรู้ที่อื่นที่ทำงานนี้

กลุ่มผู้เรียน

หมายถึงกลุ่มนักศึกษาที่เรียนทางวิทย์และไปรษณีย์โดยถือเกณฑ์จำนวน นักศึกษาระหว่าง 15 - 30 คน ต่อ 1 กลุ่ม มีครูประจำกลุ่ม 1 คน นักศึกษาและครูจะมาพบปะกันตามวัน เวลา ที่ทำความตกลงกัน ส่วนใหญ่จะเป็นวันเสาร์และวันอาทิตย์ กลุ่มผู้เรียนมีทั้งหมด 27 กลุ่ม ดังนี้

- 1. เขตอำเภอเมืองสงขลา มี 8 กลุ่ม
- 2. เขตอำเภอรโนก มี 3 กลุ่ม
- 3. เขตอำเภอสติงพระ มี 1 กลุ่ม
- 4. เขตอำเภอจะนะ มี 3 กลุ่ม
- 5. เขตอำเภอหาดใหญ่ มี 12 กลุ่ม

วิธีดำเนินการกนควา

1. ศึกษาทกควาข้อมูลจากเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย

2. กำหนดตัวอย่างประชากรโดยใช้เจ้าหน้าที่ฝ่าย ว.ปท. ของ ศ.บ.ค. และ นักศึกษาทางวิทย์และไปรษณีย์ของ ศ.บ.ค. ซึ่งกำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2521 ใน 5 อำเภอของจังหวัดสงขลา คือ อำเภอเมือง อำเภอหาดใหญ่ อำเภอรโนก อำเภอสติงพระและอำเภอจะนะ อำเภอละ 3 กลุ่ม ยกเว้นอำเภอสติงพระมี 1 กลุ่ม ในกลุ่มอำเภอเมืองและกลุ่มอำเภอหาดใหญ่แทนอำเภอละ 1 กลุ่ม แยกออกเป็น 3 เขต ดังนี้

- 2.1 เขต 1 (ในเมือง) 125 คน
- 2.2 เขต 2 (ชานเมือง) 125 คน
- 2.3 เขต 3 (ชนบท) 125 คน

3. สร้างแบบสอบถามเรื่อง "ประสิทธิภาพของรายการวิทย์ในโครงการการศึกษา นอกโรงเรียนทางวิทย์และไปรษณีย์ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคใต้"

4. นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาและเจ้าหน้าที่ ว.ปอ. ตรวจสอบ นำมาปรับปรุงแก้ไข นำไปทดลองกับนักศึกษาในกลุ่มอื่น 10 คน นำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง พิมพ์ฉบับจริงให้นักศึกษาและเจ้าหน้าที่ฝ่าย ว.ปอ. ของ ศ.บ.ศ. ทำ
5. การส่งแบบสอบถามไว้ 2 วิธี คือ
 - 5.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้นักศึกษาทำด้วยตนเอง
 - 5.2 เจ้าหน้าที่ ศ.บ.ศ. นำไปให้นักศึกษาทำ
6. นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ เพื่อหาค่าทางสถิติ โดยใช้การร้อยละ มาตราส่วนประมาณค่า

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคใต้ได้แนวทางในการผลิตรายการวิทยุในโครงการการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคอื่น ๆ ได้แนวทางในการผลิตรายการวิทยุ เพื่อสนองความต้องการของประชาชนและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นได้
3. เป็นการสนับสนุนการจัดการศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้สื่อทางวิทยุประกอบสื่อทางไปรษณีย์ในโครงการต่าง ๆ

รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ได้มีผู้สนใจทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้วิทยุเพื่อการศึกษาไว้หลายท่านทั้งในและต่างประเทศ

การวิจัยในประเทศ

การวิจัยเกี่ยวกับการใช้วิทยุในโครงการการศึกษานอกโรงเรียนทาง ว.ปอ. ยังไม่มีใครทำไว้ก่อน แต่ได้มีผู้วิจัยในเรื่องเกี่ยวกับการใช้วิทยุเพื่อการศึกษาในประเทศไทยไว้ดังนี้

ในปี พ.ศ. 2512 สมศรี ศรีประไพ ไก่ทำการวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดพระนครและธนบุรี" มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการใช้สื่อมวลชนให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนแผนกวิชาวิทยาศาสตร์

ประชากรเป็นนักเรียนชั้น ม.ศ. 4 - 5 ในพระนคร ธนบุรี จำนวน 612 คน จาก 12 โรงเรียน ปรากฏดังนี้

1. นักเรียนชายและหญิงใช้วิทยุเป็นแหล่งวิทยาการเพื่อการศึกษาในระดับปานกลาง
2. นักเรียนชายและหญิงเห็นว่าวิทยุให้ความรู้และนำมาใช้ในบทเรียนได้พอสมควร
3. การฟังวิทยุทำให้ได้รับความรู้และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์กว้างขวางขึ้น¹

ในปี พ.ศ. 2513 ไพพร เด็กอุทัย ไก่ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจรายการการศึกษาทางวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดพระนคร" ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. สถานีวิทยุศึกษาจักรายการการศึกษาดีกว่ารายการทั่วไป ส่วนสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สถานีวิทยุ ท.ท.ท. และสถานีวิทยุ 1 ป.ศ. จักรายการการศึกษาน้อยกว่ารายการทั่วไป
2. ครูสนใจฟังวิทยุตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันอาทิตย์ในช่วงเวลา 05.00 - 07.00 น. ส่วนใหญ่ฟังข่าวและไมสนใจโฆษณาสินค้า รายการที่ได้ประโยชน์ทางการศึกษามากพอควรคือ สารคดี ข่าวต่าง ๆ และความรู้ทางต่าง ๆ ครูไม่นำรายการวิทยุไปใช้ประกอบการสอนบ่อยนัก และเห็นว่ารายการควรเพิ่มรายการการศึกษาให้มากขึ้น

¹ สมศรี ศรีประไพ, "อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดพระนครและธนบุรี," วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512.

3. นักเรียนฟังวิทยุมากในช่วง 17.00 - 21.00 น. ตั้งแต่วันจันทร์ ถึงวันศุกร์ นักเรียนมีความสนใจปานกลางในรายการเกี่ยวกับความรู้ ข่าว คนตรี กีฬา สารคดีและบทความ ส่วนการโฆษณานักเรียนสนใจน้อย รายการส่วนใหญ่ของสถานีวิทยุ นักเรียนเห็นว่าให้ความรู้มากพอสมควร รายการเกี่ยวกับข่าว สารคดี ธรรมหรือศาสนา สุขภาพจิตและอนามัย คนตรีและเพลง กีฬา ละคร นักเรียนเห็นว่าได้ประโยชน์ในค่าน กาง ๆ พอสมควร ¹

ในปี พ.ศ. 2516 จุฑาทิพย์ บุญยทรัพย์ ศึกษาคำกรวจวิจัยเรื่อง "ประชามติ ในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาระชาชน ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา" เพื่อศึกษาความสนใจของผู้ฟังในกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการฟังรายการกระจายเสียงของสถานีวิทยุศึกษา ในการสำรวจได้ใช้แบบสอบถามกับกลุ่ม ตัวอย่างอาจารย์พครู ข้าราชการ ข้าราชการบ้านนาฏ พนักงานธนาคารและนักศึกษา ผลการ วิจัยปรากฏว่าผู้ฟังส่วนใหญ่สนใจรายการสารคดี บทความเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญและข่าว ช่วงเวลาที่มีผู้ฟังมากในวันจันทร์ถึงวันเสาร์คือ 05.00 - 07.00 น. ในภาคเช้า และ 19.00 - 23.00 น. ในภาคกลางคืน รายการที่มีผู้สนใจฟังคือ ข่าว ส่วนรายการที่ไม่ค่อยมีผู้สนใจฟังคือรายการพระธรรมเทศนาและละคร ผู้ฟังต้องการให้เพิ่มรายการสารคดี บทความ เกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญ ๆ วิเคราะห์ข่าวและรายการถ่ายทอดเสียงเหตุการณ์ สำคัญ ๆ ต้องการให้ลดรายการละคร สาเหตุที่ผู้ฟังไม่ฟังรายการเพื่อการศึกษาประชาชน เป็นเพราะต้องทำงานอื่นหรือฟังจากสถานีอื่น ในช่วงเวลานั้น ²

¹ ไพพร เล็กอุทัย, "การสำรวจรายการการศึกษาทางวิทยุกระจายเสียง ในจังหวัดพระนคร," วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513

² จุฑาทิพย์ บุญยทรัพย์, "ประชามติในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับรายการ วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาระชาชน ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา," วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาสังคมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516

พ.ศ. 2517 สุรชาติ ทินานนท์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความถ่องถองของชาวประมงทะเลเกี่ยวกับรายการวิทยุเพื่อการศึกษา" เพื่อสำรวจความถ่องถองของชาวประมงทะเลด้านความสนใจ ความพร้อมในการฟังรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา โดยไม่แบบสอบถามกับชาวประมงทะเลในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยปรากฏว่า ชาวประมงทะเลสนใจรายการข่าวและความรู้เกี่ยวกับการประมงเป็นอย่างมาก สำหรับรายการบันเทิงนั้น สนใจรายการเพลงลูกทุ่งมากกว่ารายการอื่น ในการฟังนั้นเมื่อจบรายการที่ฟังอยู่ก็มักเปลี่ยนคลื่นไปหรือเปลี่ยนคลื่นทั้ง ๆ ที่ยังไม่จบรายการ สาเหตุเพราะเกิดเบื่อหน่าย เหตุตรงลงมาคือมีการโฆษณาสินค้ามากเกินไป และเพราะมีคลื่นวิทยุจากสถานีอื่นมารบกวน อุปสรรคที่สำคัญต่อการฟังคือ ต้องใช้เวลาเดินทางไปทำงานหรือทำกิจกรรมอื่น ¹

การวิจัยในต่างประเทศ

การวิจัยในต่างประเทศที่เป็นแนวทางสำหรับการวิจัยนี้ ได้แก่

มัตsumoto Mastatsu (Matsumoto Mastatsu) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับละครวิทยุในวิชาไฮคัททงกับสไลด์และกรสอนปากเปล่า โดยให้นักเรียนชั้น 3 และ 6 ผลปรากฏว่าการสอนด้วยละครวิทยุได้ผลมากที่สุดในด้านคะแนน สำหรับชั้น 6 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการวัดผลในทันที และอีกหนึ่งเดือนต่อมาในทุกประเภทของการสอน ปรากฏว่าการสอนปากเปล่านั้นดีที่สุด ในการเปรียบเทียบวิธีสอน กลุ่มที่สอนด้วยสไลด์มีระดับความเข้าใจที่ดีกว่ากลุ่มที่สอนปากเปล่า ทั้งในด้านการวัดผลทันทีและการวัดผลในระยะต่อมา ²

¹ สุรชาติ ทินานนท์, "ความถ่องถองของชาวประมงทะเลเกี่ยวกับรายการวิทยุเพื่อการศึกษา" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาไฮคัททงศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517

²

สถาบันวิจัยทางวัฒนธรรมของ เอน. เอช. เค. แห่งประเทศญี่ปุ่น (N.H.K. Radio Television Cultural Research Institute, Japan) ได้วิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลของการเรียนควบคู่การฟังรายการภาษาอังกฤษทางวิทยุในชั้นเรียน กับการเรียนโดยใช้ตำราเรียนอย่างเดียว ปรากฏว่าการใช้วิทยุได้ผลดีกว่า จึงควรใช้วิทยุสอนภาษาอังกฤษ¹

เจมส์ เอส. กิ้นเคอร์ (James S. Kinder) ได้กล่าวถึงปัญหาหรือข้อเสียของการใช้วิทยุโรงเรียนว่า

1. ตารางเวลาของโรงเรียนและที่ออกอากาศไม่ตรงกัน
2. ทั้งครูและนักเรียนเข้าใจรายการวิทยุโรงเรียนมีความสำคัญเป็นอันกับสองรองจากโทรทัศน์
3. เป็นสื่อที่ใช้ในการฟังอย่างเดียว
4. เป็นสื่อในการถ่ายทอดทางเดียว (One - Way Communication)²

¹ NHK Radio Television Culture Research Institute, Japan., ,
The Listening Effects of Radio English, Class - room, " pp. 102 - 103.

² James S. Kinder, Audio - Visual Materials in Education,
(New York : American Book Company, 1965), pp. 82 - 83.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จอห์น เจ. บราวน์ (John J. Brown) ได้ทดลองวิจัยโดยเปรียบเทียบผลการสอนโดยใช้วิทยุโรงเรียนกับใบครู ประชากรเป็นนักเรียนชั้น 6 และ 7 ปรากฏผลการวิจัยว่า นักเรียนที่เรียนจากวิทยุโรงเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดีไม่เท่ากับตัวครูเองสอน แต่ความสามารถในการนำไปใช้ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ¹

พ.ศ. 2514 อรานา (Arana) ได้สำรวจความกึกกัมของผูฟังวิทยุกระจายเสียงที่เมืองมอร์โดส ประเทศเม็กซิโก พบว่า ประชากรร้อยละ 82 มีเครื่องรับวิทยุเป็นของตนเอง สถานีวิทยุกระจายเสียงประจำถิ่นได้จกรายการเกี่ยวกับท้องถิ่นนั้น เช่น อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ราคาพืชไร่ รายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย รายการภาษา แต่เมื่อสำรวจความสนใจของผูฟังกลับไคนได้ว่ามีผูสนใจรายการกึ่งกล่าวน้อย ส่วนใหญ่กลับไปสนใจรายการในเมือ่งเม็กซิโกมากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนชอบฟังรายการดนตรีและละครวิทยุมาก แต่ชอบรายการเกี่ยวกับการศึกษาและรายการสุขภาพอนามัยน้อย²

¹ John J. Brown, "An Experimental Comparison of the Metal Processes of Children Taught in a Radio Situation with those of Children Taught in A - Face - To - Face Situation," Survey of Educational Media Research in the FarEast, (Washing : U.S. Government Print Office, 1963), p. 100.

² Emile G. McAnany, Radio role in development : Five Strategies of use, (Washington D.C., 1973), p. 6.

พ.ศ. 2514 สเปน (Spain) ได้ทำการสำรวจผู้ตั้งวิญญูกระจายเสียงในเขต
 ดาเวา (Davao) เกาะมินดาเนา (Mindanao) ประเทศฟิลิปปินส์ พบว่ารายการที่มีผู้ฟัง
 มากได้แก่ ข่าว ละคร คนตรี และรายการพิเศษประจำสัปดาห์ ส่วนรายการที่จัดเป็นบริการ
 สาธารณะ เช่น รายการเกี่ยวกับการรณรงค์ รายการตามโครงการวางแผนครอบครัว
 ได้รับความนิยมน้อย และยังสรุปว่า รายการข่าวสารมักต้องแข่งขันกับรายการบันเทิงเสมอ¹

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Ibid. , p. 6.